

6. junij 2021 - 10. nedelja med letom

(1 Mz 3,9-15) TUKAJ

Podrobne študije ugotavljajo, da je bila širša pripoved, katere del je nedeljsko berilo, po vsej verjetnosti dokončno izoblikovana v drugi polovici 10. stoletja pred Kr., torej v času vlade kralja Salomona. Za razumevanje nedeljskega odlomka pa je treba poseči nazaj v besedilo, ki ga v našem branju ni, namreč v dogajanje, ki ga v primeru Adama in Eve imenujemo *izvirni greh*, kar pomeni osebno krivdo, za njune naslednike, ki brez osebne krivde nosijo njegove posledice, pa je bolj primeren izraz *izvirni madež*. V svojem 2. in 3. poglavju nam 1. Mojzesova knjiga posredno govori o kanaanskih svetih krajih, imenovanih "višine", sveti vrt z vsem, kar je v njem, posebno drevo življenja/spoznanja, živa voda, stražarji pri vhodu in kača. V kanaanskem kultu je kača ena izmed oblik, po kateri se razodeva Baal s posebnim poudarkom na moškosti in moči. Kaj pomeni v skladu s tem *drevo dobrega in hudega*? Par pojmov "dobro/húdo" pomeni po vsej verjetnosti neko celoto, ki vsebuje "znanje" ali "moč" glede neke dejavnosti. Na kanaanskem ozadju (na njem je vse besedilo) drevo spoznanja prinaša tisto znanje, ki služi kot jamstvo za rodovitnost. Tukaj ne gre za poznanje nekega biološkega procesa, ampak za uporabo čarovniško-kulturnih dejavnosti, ki imajo za posledico rodovitnost. Ne jesti od sadu drevesa spoznanja nikakor ne pomeni prepoved spolne dejavnosti, saj bi to nasprotovalo Božjemu navodilu: »Bodita rodovitna in množita se ...« (1Mz 1,28), kot tudi pojmu spolnosti v vsej Stari zavezi, pač pa pomeni prepoved vdajati se čarovniško-kulturnim dejavnostim, s katerimi so si Kanaanci skušali zagotoviti rodovitnost.

Po prastarem izročilu je "vrt" pomenil bivališče bogov. Bog je torej človeka postavil v svoj vrt, kamor je hodil "ob dnevnem vetriču". To pomeni, da mu je dal živeti v sožitju s seboj. To pa človeku ni dovolj in se zateče k neki čarovniški dejavnosti, da bi si zagotovil rodovitnost, ob tem pa spozna, da je "nag", da je izgubil tisto, kar ga je vezalo z Bogom, in se skriva. Bog ga mora poklicati. Samo tako moremo razumeti, kako prihod Boga, to strašno srečanje, daje človeku razumeti njegovo dejanje kot greh, to je prelom skupnosti, ki jo je do tedaj imel z Bogom. Ta prelom ima posledico, da človek pride v nasprotje s samim seboj:

postane ga sram, kar je najbolj osnovna reakcija na občutek krivde in je znamenje nekega preloma, ki gre do najbolj notranjih občutkov naše telesnosti in rani edinost duha s telesom, kot to razloži Gerhard von Rad. Izvirni greh je torej padec v kanaanski kult rodovitnosti.

Značilna je reakcija človeka na Božje obtoževalno vprašanje. Krivdo poskuša odriniti na ženo: »Žena, ki si mi jo dal, mi je dala z drevesa in sem jedel« (3,12); s tem pa poskuša krivdo posredno naprtiti kar Bogu. Pa tudi žena se izgovarja na kačo in Bog se obrne nanjo brez vsakega vprašanja, saj kača ni njegov svobodni partner, kot je bil človek. Zato nanjo pade prekletstvo. Obsodba kače poudarja temeljno spremembo, ki se je zgodila z grehom: rajski mir med človekom in živalmi je porušen po človekovi krivdi, zamenja ga nepopravljivo sovraštvo. Odnos človeka in njegovega okolja je uničen do korenin tisti hip, ko je bila prelomljena skupnost med Bogom in človekom. Je pa treba poudariti, da te zadnje vrstice nedeljskega berila ni mogoče razlagati kot neke napovedi odrešenja. Vse napovedi odrešenja v Stari zavezi in vse uresničenje odrešenja v Novi zavezi se na to besedilo nikoli ne sklicuje.

Ta starozavezni odlomek torej ni nikakršna zgodovina človeštva, pač pa sad starozaveznega teološkega razmišljanja o človeku, kar pomeni, da človek sam s svojimi dejanji odloča o svoji usodi, torej odgovornost. S svojo odločitvijo za Boga ali proti njemu se odločamo za odrešenje svojega življenja in izbiramo ali polnost ali pa propad našega bivanja. In to velja za vso človekovo zgodovino, preteklo, sedanjo in prihodnjo.